

AFGIFTEKANTOOR
OOSTENDE 1

DE PLATE

MAANDBLAD

SEPTEMBER 2003

VERSCHIJNT NIET IN JUNI, JULI EN AUGUSTUS

Specialiteit verftechniek
 Reeds 2 jaar bezig!

alle schilder- en decoratieverken

Visserplein 2 bus 5C - 8400 Oostende - Tel & Fax 059/51 45 02 - GSM 0476/25 15 61

Vanoutryve Steve

Informatie i.v.m. sponsoring cover: Photo Tropic 0478/62 20 45

DE PLATE v.z.w.

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING "DE PLATE"

Prijs Cultuurraad Oostende 1996

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3395, de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 5 oktober 1989 nr. 13422.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovername toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 32

NUMMER 9

MAAND september 2003

Prijs per los nummer: 1,50 €

IN DIT NUMMER

blz. 160: **R. JANSOONE**: Oostende en de Zeevisserij tijdens de Eerste Wereldoorlog (3).

blz. 165: **I. VAN HYFTE**: Het crucifix op de begraafplaats Nieuwpoortsesteenweg.

blz. 166: **R. OUVRY**: De kruiser "Entrecasteaux".

blz. 168: Nieuws van het WWI-front: volksverhalen en heemkringen.

blz. 169 Schilderij "Dood van Koningin Louise-Marie". Toespraken.

blz. 173 **D. FARASYN (+)**: Nog wat meer over de verdwenen Babylonestraat.

blz. 181 **A. SMISSAERT (+)**: Oostende tijdens de Eerste Wereldoorlog (60).

OOSTENDE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Verantwoordelijke uitgever: Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Hoofdredacteur: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24

750-9109554-54

000-0788241-19

Het Bestuur

Voorzitter :

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende, tel. 059709205.

Ondervoorzitter :

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris :

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende, tel. en fax 059507145.

E-mail: de.plate@pandora.be.

Penningmeester :

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. en fax 059708815.

E-mail: falise.jp@planetinternet.be.

Leden :

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Schreven in dit nummer:

Roger JANSOONE, Eikenlaan 12, 8480 Eernegem.

Ivan VAN HYFTE, Kastanjelaan 58, 8400 Oostende.

Robert OUVRY, Vlaanderenstraat 45/3, 8400 Oostende.

Gilberte FARASYN-SCHEPENS (tekstuitgeefster) E. Feysplein 15/85, 8400 Oostende

De Oostende Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteit

SEPTEMBER ACTIVITEIT

Donderdag 25 september om 20 u

Avondvoordracht in **HET MUSEUM VOOR SCHONE KUNSTEN – FEEST- EN KULTUURPALEIS, Wapenplein, Oostende.**

Onderwerp: **ONTSTAAN VAN MIDDELKERKE ALS TOERISTISCHE GEMEENTE IN DE SCHADUW VAN OOSTENDE**

Spreker: dhr. **Ronny VAN TROOSTENBERGHE**

Sinds 1973 waren Ronny en zijn vader Carlo regelmatig bezoekers van oude markten en winkeltjes waar postkaarten te koop werden aangeboden. De beste kaarten kostten toen slechts 20 frank. De verzameling groeide uit tot meer dan 4.000 stuks van de deelgemeenten van Middelkerke. Ronny is geïnteresseerd in zowat alles van de Belgische kust: affiches, porseleinkaarten, souvenirs, aandelen, kranten, boeken, prenten, strandspeelgoed, bij hem kan je van alles vinden. Documenten, foto's of voorwerpen van hem vinden we regelmatig terug op tentoonstellingen of in boeken die handelen over de kust.

Sedert 1980 is hij stichtervoorzitter van Heemkring Graningate van onze buurgemeente Middelkerke. Hij was toen pas 24 jaar oud.

Professioneel is hij architect en heeft ook in Oostende al heel wat realisaties uitgevoerd.

Vanavond zal hij het dus hebben op het ontstaan van de gemeente Middelkerke in de schaduw van Oostende. U krijgt o.a antwoord op de vragen:

- Waarom werd de gemeente pas in 1876 als badplaats opgericht en wie stak daar achter?
- Waarom ontwikkelde Middelkerke zich richting Westende en niet richting Oostende?
- Is het waar dat het project in het begin geen succes was en in falen ging?
- Welke impulsen kreeg Middelkerke om er weer bovenop te komen?
- Deed de gemeente zelf toeristische inspanningen?
- Wat kunnen we nog in het straatbeeld zien van uit die beginperiode?

En dit alles aan de hand van dia's. Het belooft dus een zeer boeiende avond te worden en wij rekenen dus stellig op uw aanwezigheid. Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos voor ALLE belangstellenden.

LET OP: Uitzonderlijk gaat deze voordracht **NIET** door in de conferentiezaal van het VVF (wegens uit te voeren werken) maar **WEL** in het **MUSEUM VOOR SCHONE KUNSTEN, FEEST- EN KULTUURPALEIS, WAPENPLEIN, Oostende.**

door Roger JANSOONE

4. EERSTE VOORZORGSMAATREGELEN

Genoemde maatregelen van de Gemeenteraad d.d. 5 augustus waren uiteraard slechts een voorsmaakje van wat de Oostendenaars nog allemaal mochten verwachten inzake bevoorradingsbeleid. En vermits geredelijk mocht worden aangenomen dat de voedselvoorziening vooral zou moeten verzekerd worden vanuit de landbouw, werd bijgevolg in eerste instantie uitgekeken naar de mogelijkheden die vanuit die sector geboden werden.

Die mogelijkheden waren evenwel niet veelbelovend. Sedert ca. 1850 was België immers in toenemende mate een voedsel-importerend land geworden, zodanig zelfs dat in 1913 de handelsbalans voor landbouwproducten enkel nog positief was voor suikerbiet en hop! De invoer van tarwe was driemaal groter dan de eigen productie. Ook werden zeer veel zuivelproducten, eieren, groenten en schapen ingevoerd (door de stagnatie van de vleesconsumptie ingevolge de lage arbeiderslonen, was de invoer van rundvlees sterk gedaald).

De oorzaken hiervan lagen nochtans niet in een bepaald handels- en productiebeleid. Vooreerst was er de sterke aangroei van de bevolking ... waarmede de productiviteit van de landbouw geen gelijke tred kon houden. En dat laatste hield dan weer verband met de typische structuur van de Belgische landbouw, toen (veel meer nog dan nu) gekenmerkt door het kleinschalig familiaal-artisanaal bedrijf (zoals trouwens ook in de visserij). De tweede helft van de 19e eeuw was een tijd van grote technische innovaties in de landbouw...doch om evidente redenen lagen die buiten het bereik van al die kleine bedrijfjes. Een vooraanstaand katholiek politicus (H. Cartuyvels) zei onomwonden in het Parlement : "L'agriculture n'a pas le quart du capital nécessaire, elle se ruine en ruinant le sol ! «.

Al met al dus nogal sombere vooruitzichten voor de voedselvoorziening wanneer die omvangrijke voedsel-import plots wegvalt ...Burgemeester LIEBAERT was zich hiervan terdege bewust en bijgevolg nam hij reeds op 11 augustus een eerste reeks voorzorgsmaatregelen met het oog op het verzekeren van de bevoorrading. In een mededeling aan de bevolking "Bevoorrading van tarwe en meel" werden de "maalders, handelaars en dephouders van meel" verzocht "bij dringendheid aan het Gemeentebestuur te laten kennen de nauwkeurige opgave van de stock van tarwe en meel die zij tegenwoordig in magazijn hebben". Ook moesten zij voortaan iedere week het Stadsbestuur in kennis stellen van "de wijzigingen die de stocks hebben ondergaan tengevolge van veroorloofde bestellingen". Anderzijds dienden de bakkers onmiddellijk te laten weten hoeveel meel zij gewoonlijk per week verbruiken. Bakkers wier meelvoorraad bijna is uitgeput, kregen de toelating "om zich, aan de maximumprijs van 28 F per 100 kg, de hoeveelheid meel te verschaffen welke zij nodig hebben om hun cliënten te gerieven gedurende 15 dagen".

Ook de Provinciegouverneur liet zich terzake niet onbetuigd. Handelend "op bevel van de generaal-bevelhebber der provincie West-Vlaanderen, in staat van beleg gesteld", besloot hij, eveneens op 11 augustus, over te gaan tot het vastleggen van maximumprijzen voor eetwaren en brandstof (zoals o.a. brood: 0,32 F/kg, aardappelen: 0,12 F/kg, boter: 3 F/kg, eieren: 0,10/st, melk: 0,25 F/l, kolen: 38 F/1000 kg).

Daarnaast werd een bijzondere voorziening getroffen (beslissing Stadsbestuur d.d. 04.08.1914) ten behoeve van de gezinnen van opgeroepen miliciens, en dit op grond van het koninklijk besluit van 4 augustus 1914 waarbij de gemeentebesturen werden belast "met de

uitkering der vergelding voor de mobilisatie". Die maatregel was echter slechts van zeer tijdelijke aard, vermits deze vervolgens door de bezettende overheid werd opgeheven omdat de Duitsers geen steun wilden laten verlenen aan gezinnen van soldaten die tegen hen aan het front streden.

Bovendien, in een tijd waarin ook reeds in normale omstandigheden heel wat mensen moesten leven van de openbare onderstand en van liefdadigheid, was er al vlug extra-geld nodig om het snel toenemend aantal behoeftigen te kunnen opvangen (werklozen, vluchtelingen, gezinnen van miliciens, ...). Voor dit goede doel werden steunkaarten ad 0,50 F, 2 F en 5 F in omloop gebracht. De grotendeels via de plaatselijke pers ingezamelde gelden werden gecentraliseerd bij een door het Stadsbestuur aangesteld comité en vervolgens verdeeld onder het Rode Kruis (afdeling Oostende), het "Werk van de uitdeling der levensmiddelen", de behoeftige gezinnen van opgeroepen miliciens, de werklozenfondsen, enz.

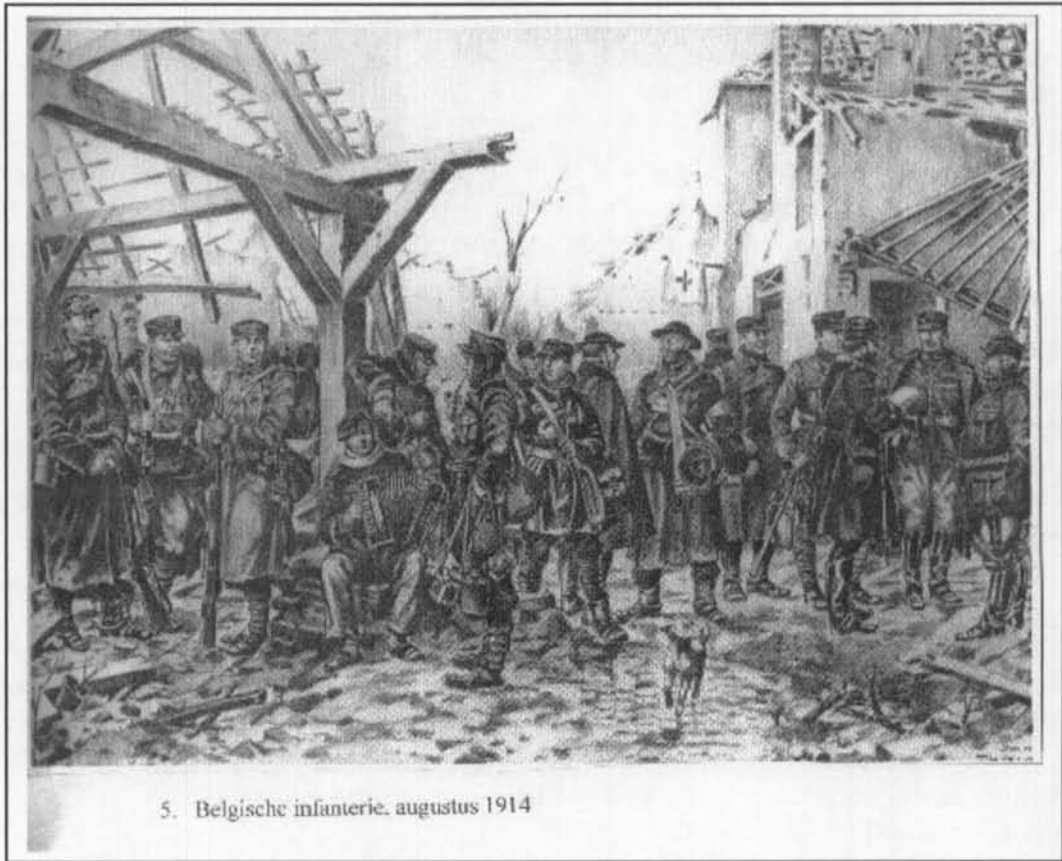
In verband met het verder verloop der gebeurtenissen is het nuttig hier even aan te stippen hoe dit comité werd samengesteld:

- voorzitter : Schepen DEVRIESE
- ondervoorzitters : Eduard DE CUYPER en Deken CAMERLYNCK
- leden : Mevr. PIETERS en Mevr. HAMMAN, vrederechter KESTELOOT, gemeenteraadslid LES CRAUWAET, de hh. VAN GLABBEKE en VAN GRAEFSCHPEPE , resp. voorzitter en lid van het "Bureel van Weldadigheid"
- schatbewaarder : Stadsontvanger VERMEIRE
- secretaris : Stadssecretaris THONE

Dit comité wist op zeer korte tijd heel wat geld te verzamelen. Onder de milde schenkers bevond zich o.a. ook de Britse regering, voor een bedrag van 10.000 £ (naast een schenking ad 25.000 £ voor de Belgische regering). Die geldelijke steun ging trouwens ook gepaard met Britse militaire steun voor de verdediging van Oostende, want op 27 augustus verscheen voor onze kust een Brits vlooteskader dat echter na een paar dagen weer verdween.

Trouwens het Stadsbestuur was intussen zich ervan bewust geworden dat Oostende allicht niet buiten de vuurlijn zou blijven. In een mededeling aan de bevolking d.d. 21.08.1914 liet de burgemeester dan ook weten dat "ter gelegenheid der erge gebeurtenissen die in ons land plaats hebben" hij het nuttig acht "enige raadgevingen van het grootste gewicht te laten kennen". Gevreesd wordt dat, nu Brussel in handen gevallen is van de vijand, deze thans ook zou oprukken naar onze kust. Indien dit gebeurt, dan mogen de Oostendenaars "zich tot geen betoging laten overhalen" en "zij zullen zich moeten onthouden van alle vijandelijke daad, van alle gebruik van wapens , van alle welkdanige tussenkomst". Het is nogal duidelijk dat, gelet op de gruwelen bedreven door Duitse troepen in hun jacht op vermeende "francs-tireurs", het Stadsbestuur elke aanleiding angstvallig wilde vermijden voor het uitlokken van Duitse weerwraakmaatregelen.

In deze mededeling werd ook benadrukt dat "de stadsoverheden op kun post zullen blijven" en dat zij "voort hun ambt zullen blijven bekleden met al de kracht en al de verkleefdheid die de bevolking het recht heeft van hen te verwachten". Dit onvervalst "credo" in de absolute noodzaak van de continuïteit van de openbare dienst in tijd van oorlog en noodsituaties, is sedertdien (bv later ook in 1940) onverminderd van kracht gebleven!

5. Belgische infanterie, augustus 1914

5. HET FRONT NADERT

In tegenstelling tot de invasie in mei 1940, was de “vrije doortocht” van het Duitse leger in augustus 1914 zeker geen “Blitzkrieg”. Het was echter al evenmin een “militaire wandeling”, wel integendeel. Ofschoon de oorlog van Duitse zijde was aangekondigd als zijnde “frisch und fröhlich” (met bloemen in de loop van het geweer... en met het vooruitzicht op een triomfantelijke terugkeer “nog voor het vallen van de bladeren”), bleken de Duitse troepen al vlug te stuiten op een hardnekkige weerstand van het Belgisch leger, nochtans in alle opzichten de mindere van de machtige keizerlijke oorlogsmachine. Een en ander verklaart dan ook de woede van de Duitsers tegenover de Belgen, de oorlogsmisdaden tegen de burgerbevolking tijdens de operaties, en de vaak hardvochtige houding nadien tijdens de bezetting.

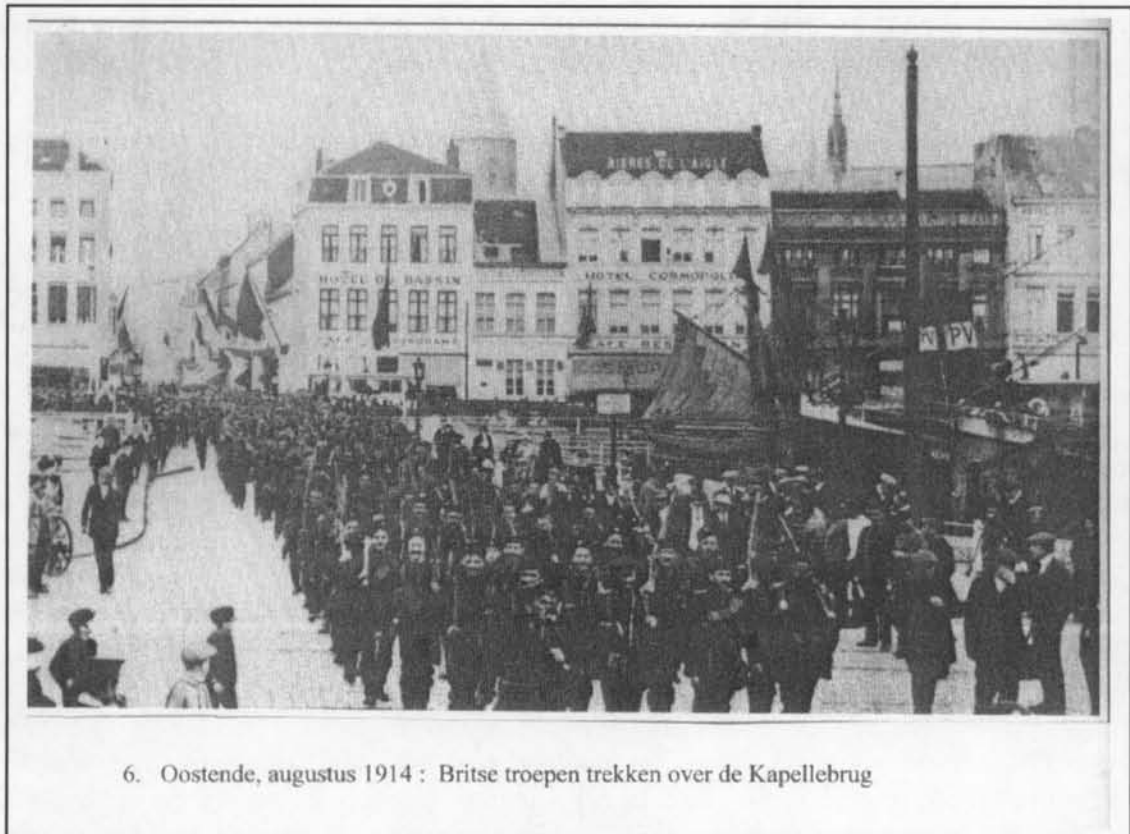
De forten rond Luik hielden tien dagen stand, zodat slechts vanaf 14 augustus de Duitsers konden doorstoten in zuidwestelijke richting, naar Frankrijk. Na de vijand nog een nederlaag te hebben toegebracht in de slag bij Halen, trok het nog resterend deel van het Belgisch leger zich terug achter de gordel van forten rond Antwerpen, waar immers alle munitie- en voedselvoorraden lagen opgeslagen. Terwijl intussen in Frankrijk de beslissende slag aan de Marne in volle hevigheid was losgebarsten, waagde het Belgisch leger zich vanuit Antwerpen aan enkele “hit and run actions” om aldus zoveel mogelijk Duitse troepen in België vast te houden. En dit kat-en-muis-spel zou nog enkele weken aanslepen, tot de val van Antwerpen op 10 oktober 1914, waarna op 18 oktober de slag aan de IJzer zou beginnen, na de terugtocht van Antwerpen naar Oostende.

Op militair-organisatorisch gebied was er in Oostende intussen wel een en ander gebeurd. Op 30 juli waren de miliciens van de klassen 1910, 1911 en 1912 opgeroepen. Dit betekende dadelijk vrijaf voor de leerlingen van alle scholen, waarvan de lokalen waren opgeëist om er de opgeroepen te verzamelen en onderdak te verschaffen. Het Oostends garnizoen werd overigens

ook nog aangevuld met twee batterijen veldartillerie. De twee spoorwegstations evenals de haveninstallaties waren onder bewaking gesteld van het 3^e Linie Regiment. Anderzijds werd de Rijkswacht belast met patrouilles, het bezorgen van mobilisatie-oproepen en het begeleiden van opgeroepen dienstplichtigen naar de verzamelplaatsen.

Maar die militaire bedrijvigheid was slechts van korte duur. Op 3 augustus laat plaatskommandant generaal J. BEGRAND schriftelijk weten aan de burgemeester dat het hem onmogelijk is de veiligheid van de stad te verzekeren “daar het garnizoen deze nacht moet vertrekken”, en hij verzoekt hem “zo spoedig mogelijk de nodige maatregelen te willen nemen”. Wat dit laatste precies en concreet betekent, laat de generaal diezelfde dag nog weten in een hierbij aansluitende brief waarbij hij ter kennis brengt dat “bij beslissing van de Minister van Binnenlandse Zaken in datum van 2 augustus 1914, de Burgerwacht het leger zal vervangen in al de wachtdiensten”.

6. Oostende, augustus 1914 : Britse troepen trekken over de Kapellebrug

Terwijl het garnizoen, onder luid gejuich van de bevolking, in acht speciale treinen vertrekt naar Tienen, en vervolgens naar het front, begint de Burgerwacht zich te organiseren. Een afdeling wordt belast met bewakingsopdrachten in Oostende (de twee stations, de haven, bruggen, het buskruitmagazijn van het Zeewezen). Een andere afdeling wordt ingezet voor de bewaking van de spoorweg tot Plassendale en Snaaskerke. En ten slotte wordt een speciale afdeling ingeschakeld voor het opsporen van Duitse spionnen.

Dit laatste is niet zo maar een oorlogsfantasie. Reeds vóór het uitbreken van de vijandelijkheden waren overal Duitse “toeristen” bijzonder actief geweest wat betreft het bezichtigen van “Sehenswürdigkeiten” die niet zo direct toeristisch aantrekkelijk lijken te zijn. En op vrij korte tijd weet de ijverige Burgerwacht niet minder dan 47 Duitsers in Oostende aan te houden, die verdacht worden van spionage.

Doch intussen nadert het front. Op zondag 23 augustus duikt in Torhout plots een compagnie Uhlanen op. Deze lansiers werden in het Duits leger doorgaans ingezet als vooruitgeschoven

verkenningstroepen. Waar zij in België optraden, gingen zij meestal te werk als saboteurs: het losvijzen van spoorrails, het doorsnijden van telefoondraden, e.d. Een andere "specialiteit" is het roven van de kassa van spoorwegstations (eigenaardig genoeg, laten zij banken en postkantoren ongemoeid).

Blijkbaar vermoeid van al deze bijzondere krijgsverrichtingen, blijven de Uhlanen even uitblazen in Torhout tot dinsdagmorgen 25 augustus. Zij vertrekken richting Oostende, via de Torhoutsesteenweg. Zij rijden voorbij Eernegem en bereiken vervolgens Gistel, waar zij gewoontegetrouw de kas roven in het station en tevens een eind spoorweg onbruikbaar maken. En daarna trekken ze verder naar Oostende.

Intussen is in Oostende alarm geblazen. Vermits de stad vrijwel onverdedigbaar is (de stadsomwalling en vestingen zijn gesloopt en het garnizoen is vertrokken), beslist de plaatscommandant met de Rijkswacht over te gaan tot een "voorwaartse strategie". Bijgevolg gaan de gendarmen, aangevuld met collega's uit Antwerpen, in tirailleurstelling bij de brug van Snaaskerke. Daar komt het tot een treffen met de Uhlanen, die na een hevig vuurgevecht terugtrekken naar Torhout, met achterlating van doden, gekwetsten en enkele krijgsgevangenen, waaronder de compagniecommandant van de Uhlanen. Aan Belgische zijde zijn er vijf doden en drie gekwetsten, allen Rijkswachters.

Na die gedenkwaardige 25 augustus is het enige tijd stil in en om Oostende. Maar op 13 september stoten twee compagnies Uhlanen door tot in Zarren, richting Diksmuide. Onmiddellijk wordt door de provinciale staf in Brugge een tegenaanval voorbereid, wat niet zo eenvoudig is vermits het gros van het Belgisch leger nog steeds de vesting Antwerpen verdedigt. Diverse kleine legereenheden en Rijkswachtafdelingen worden aangevoerd per trein, met de tram, per fiets of te voet. Zij gaan in stelling aan de noordrand van het bos van Houthulst. Enkele afdelingen leggen zich daar in hinderlaag, terwijl de overigen de Duitsers aanvallen en hen drijven in de richting van het bos, waar zij onthaald worden op moordend geweervuur. Weerom moeten de Duitsers terugtrekken, met achterlating van een groot aantal doden, gewonden, krijgsgevangenen, wapens, paarden en uitrusting. Zij vluchten richting Ieper en bij hun doortocht in Staden en vervolgens in Watou plunderen zij al de winkels. Maar in Rexpoede botsen zij op Franse en Britse troepen die deze roversbende volledig uitschakelen.

In Oostende worden de overwinnaars onthaald op een triomfantelijke intocht langs de Torhoutsesteenweg. Het opperbevel is bijzonder opgetogen en stuurt generaal SELLIERS DE MORANVILLE naar Oostende om onze dappere krijgers te feliciteren. Hij neemt ook kennis van de veldtochtplannen die op de Duitsers zijn buitgemaakt. Al met al dus eervolle vermeldingen en wapenfeiten die, ofschoon niet het onderwerp van deze studie, toch wel even mogen aangestipt worden. Want dit was uiteraard niet zonder belang voor het moreel zowel van de troepen als van de burgerbevolking.

(wordt vervolgd)

ILLUSTRATIES :

- Belgische infanterie, augustus 1914
- Oostende, augustus 1914 : Britse troepen trekken over de Kapellebrug

HET CRUCIFIX OP DE BEGRAAFPLAATS NIEUWPOORTSESTEENWEG

door Ivan VAN HYFTE

In zijn waardevol exposé over monumenten, beelden en gedenkplaten te Oostende (1) vermeldt conservator N. HOSTYN heel eventjes deze sculptuur aan het eind van de centrale hoofdlaan. Hem zijn geen verdere gegevens bekend en hij is van mening dat de oorsprong van dergelijke crucifixen vaak zuidduits is.

Spurwerk in oude kranten bracht me toevallig op het juiste spoor naar nieuwe informatie over dit weinig gekend, wat “vergeten” monument.

Ofschoon dit kerkhof op 01 januari 1852 werd geopend, zou het nog duren tot 1865 alvorens het gemeentebestuur de beslissing nam er een calvariekruis op te richten. Op maandag 27 maart 1865, om elf uur 's morgens, werden in één van de zalen van het stadhuis de inschrijvingen voor de aanbesteding geopend. De werkzaamheden begonnen in april 1865 en werden uitgevoerd door aannemer Florent LIMBOURG voor 4.150 F. (2).

De kunstenaar van het zes meter grote beeldhouwwerk, dat in ijzer gegoten is in de Brugse gieterij DE JAEGER, is de Bruggeling François DUMON.

Angelo VERLINDE heeft in zijn verhandeling “De stedelijke begraafplaats aan de Nieuwpoortsesteenweg te Oostende. Een kunsthistorische en socio- culturele studie” (3) het calvariekruis en de Christusfiguur vergeleken met dit van de begraafplaats Brugge-Assebroek (een werk van DUMON) en vindt ze exacte replica's. Diezelfde DUMON heeft trouwens ook gewerkt aan de aankleding van de (afgebroken) O.L.Vrouwekerk op het Hazegras.

Op een ophoging van duinezand en afgevoerde aarde, afkomstig van graafwerken tijdens het slopen van de vestingen werd het zes meter hoge en 5.000 kg wegende werk geplaatst op 23 oktober 1865, een “gewichtige” operatie die niet van een leien dak liep. Het was “constructeur des navires” Joseph PANESI die de moeilijke klus klaarde.

Wie tijdens een kerkhofbezoek even zijn tijd neemt om het monument van dichtbij te bekijken, zal het met de kroniekschrijver van l'Echo d'Ostende (4) wel eens zijn: “...La tête du Christ est d'un travail admirable, la barbe et la chevelure sont d'un ciselé aussi hardi que bien réussi. La poitrine est fort belle et les bras et les mains, par la crispation des doigts et la tension des muscles, sont d'un effet saisissant. Les draperies nouées au milieu du corps sont admirables (...). La croix représente un assemblage de troncs d'arbres d'un diamètre moyen de 30 cm...”.

---

(1) N. HOSTYN, in De Plate 1992, p. 89.

(2) Bulletin Communal 1865, p. 43.

(3) A. VERLINDE, Verhandeling voorgelegd aan Universiteit Gent, Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, vakgroep Kunst- Muziek- en Theaterwetenschappen, voor het verkrijgen van de graad van licentiaat. Academiejaar 2001-2002.

(4) L'Echo d'Ostende, 18 oktober 1865, p. 2.

DE KRUISER "ENTRECASTEAUX"

door **Robert OUVRY**

Mijn eerste herinneringen aan ons tweede handelsdok betreffen een groot slagschip met een reuze ram die meters vóór zijn voorsteven uitkwam. Het moet rond de jaren 1929 zijn en het lag te wachten om naar Cherbourg gesleept te worden. Onze bewindslieden hadden voor de zoveelste maal de Belgische zeemacht afgeschaft.

Later, toen het reeds verdwenen was, heb ik vernomen dat het dienst deed in Brugge als stationair schip en bemand geweest was door de dienstplichtigen van het "Korps van Torpedisten en Zeelieden", beter gekend als "Le Corps des Torpilleurs et marins".

Antoine Raymond BRUNI was geboren in Aix in 1737 en ridder van de gemeente Entrecasteaux in het departement van de Var. In de Franse taal zegt men "Chevalier d'Entrecasteaux" waaruit kwetsieuze schepen soms "d'Entrecasteaux" genoemd werden in plaats van "Entrecasteaux".

Op vijftienjarige leeftijd vervoegde hij de "Royale". Hij nam deel, als luitenant ter zee, aan boord van "La Glissonière" aan de zeeslag tegen admiraal BYNG ter hoogte van Minorca. Verder dienst in Indië. In 1791 werd hij benoemd tot bevelhebber van het Franse eskader. Koning Lodewijk XVI belastte hem met de opzoekingen naar het schip "l'Astrobale" onder bevel van Jean François DE GALAUP, comte de La Perouse (1741-1788) die cartografische en natuurwetenschappelijke werken moest aanvullen of verbeteren. De Portugese, Nederlandse en Engelse zeelieden hielden hun zeekaarten geheim of gaven zelfs valse gegevens op.

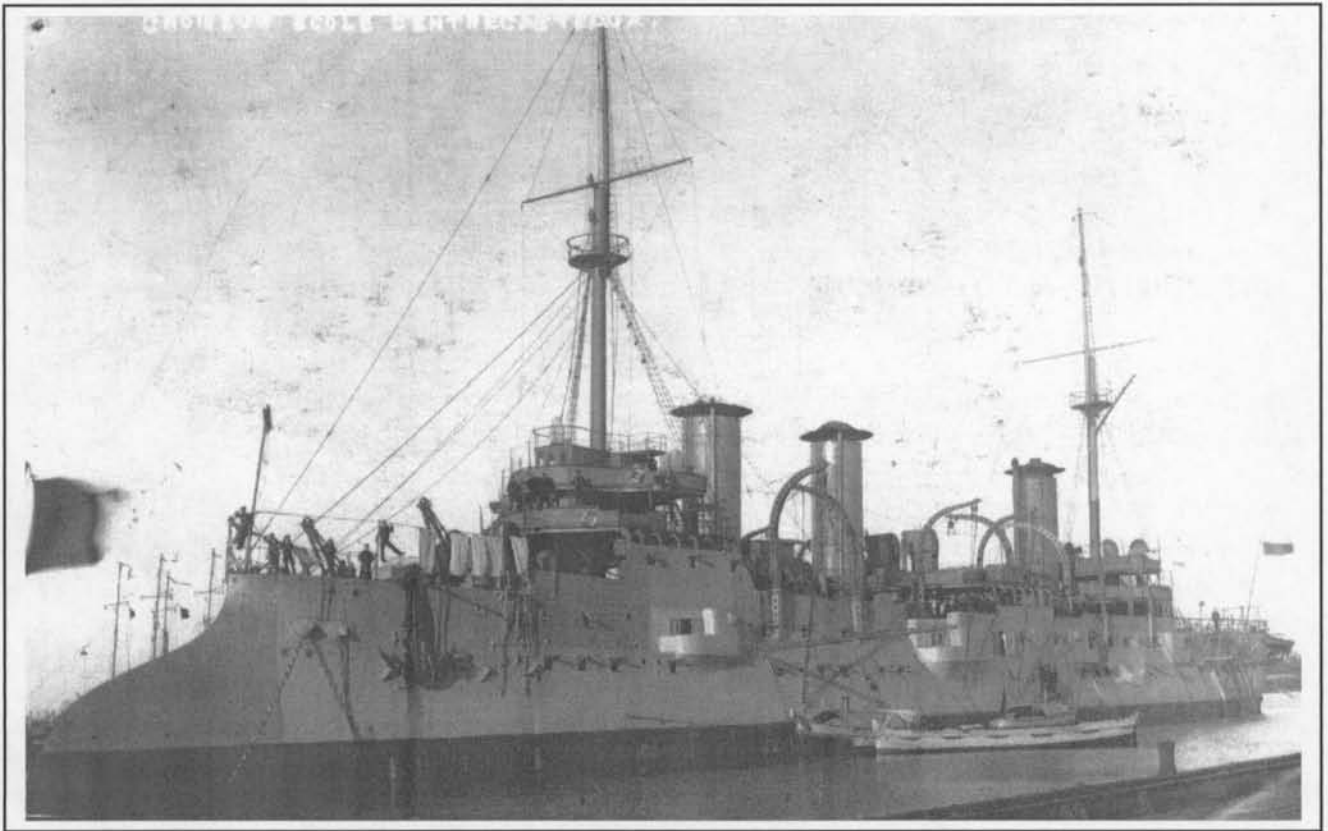
De Franse admiraliteit was reeds drie jaar zonder nieuws van La Perouse. Men wist toen nog niet dat onze zwaarlijvige La Perouse opgepeuzeld werd in 1788 door de inboorlingen van het eiland Vanikoro.

ENTRECASTEAUX vertrok dan vanuit Brest in 1791 en zocht de ganse Stille Zuidzee af met de fluiten "La Recherche" en "l'Espérance" maar hij overleed op 20 juli 1793, door scheurbuik, tijdens zijn terugreis en zonder een spoor gevonden te hebben van "l'Astrobale".

Tot overmaat van ramp werden deze twee zeilschepen in beslag genomen wegens het overtreden van het voorrecht van de Nederlanders rond Java. Resten van het wrak van "l'Astrobale" werden uiteindelijk terug gevonden in 1962 door de Nieuw-Zeelander Reece DISCOMBE.

Het eerste schip genaamd "Entrecasteaux" was een adviesboot, vierkant getuigde tweemaster gebouwd in Rochefort in 1850, metende 600 ton met stoommachine van 150 P.K. en twee schroeven, die het een snelheid van 9,4 knopen verzekerde. Het was gewapend met twee vuurmonden van 16 mm. en verbleef meestal in Indochina. Het werd van de Franse scheepslijsten geschrapt in 1876 maar bleef aldaar nog enkele jaren varen onder Aziatische vlag.

De tweede "Entrecasteaux" was de kruiser die ik nog gezien heb in Oostende. Hij werd gebouwd in 1896 op de werven van La Seyne en had een verplaatsing van 8.114 ton, een stoommachine van 14.000 P.K. en een maximumsnelheid van 19 knopen. Hij was bewapend met twee kanonnen van 240 mm. onder koepel, twaalf kanonnen van 138,6 mm. en zeven torpedolanceerbuizen. Hij deed eveneens dienst vanaf 1899 in het Verre Oosten. Door zijn artilleriegeschut verhinderde hij het Turks leger het oversteken van het Suezkanaal op 2 en 3 februari 1915.

De kruiser "ENTRECASTEAU"

Matrozen aan boord van de "Entrecasteau"
De 4de van links is Henri FALISE, de vader van onze penningmeester J.P. FALISE

Bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog deed de nood aan een eigen Belgische marine zich weer voelen. Zoals gemeld in "De Plate" van mei 2002 werd Emile CORNELLIE door het Hoofdkwartier der Geallieerden belast met het oprichten van een Bemanningsdepot te Calais. Dit depot moest een Staf omvatten, samen met 2 compagnies zeelui en 1 peloton marine-artillerie (400 man).

Na de oorlog werd dit depot gekazerneerd te Oostende in het Leopoldsfort en krachtens het Verdrag van Versailles kreeg de Belgische Marine 11 buitgemaakte torpedoboten en 26 mijnenvegers.

Op 19 mei 1919 werd het Bemanningsdepot vervangen door het Korps van Torpedisten en Zeelieden. Vier jaar later, na het in leen krijgen van de Franse kruiser "Entrecasteaux", gebeurde een hergroepering van de vloot te Brugge.

Door zijn 7,80 m. diepgang was deze tweede "Entrecasteaux" een vergiftigd geschenk. De geul moest verdiept worden en de bruggen verhoogd om tot in het dok nr. 1 in Brugge te geraken. Het deed dienst als kazernerij voor onze matrozen met blauwe "pompons", onder bevel van fregatkapitein WEVERBERGH daar CORNELLIE teruggekeerd was naar de mailboten.

Het Parlement, dat nooit een militaire marine genegen was, besliste bij K.B. van 09 juli 1926, met uitvoering op 31 maart 1927, over te gaan tot de afschaffing van het Korps van Torpedisten en Zeelieden.

Toen ik in de Rijksmarineschool in Oostende aankwam in 1936, waren de meeste officieren en kwartiermeesters, oudgedienden van de "Entrecasteaux".

NIEUWS VAN HET "WWW-FRONT": volksverhalen en heemkringen.

WWW.VOLKSVERHALENBANK.BE

Aan de K.U. Leuven hebben sinds de jaren 1940 tientallen studenten overal in Vlaanderen volkszagen opgetekend over schatten, weerwolven, onderaardse gangen, heksen en duivels, roversbenden, vuur- en watergeesten, terugkerende doden en andere verschijnselen die de Vlaming in de loop der eeuwen ontzag en/of vrees imboezemden. Alles samen zouden er vandaag in onuitgegeven Leuvense licentiaatsverhandelingen zo'n 60.000 tot 70.000 voor waar vertelde verhalen opgeslagen liggen. Een deel van die schat aan volksverhalen – voorlopig alvast ruim 10.000 stuks – staat sinds kort online verzameld op de elektronische Vlaamse Volksverhalenbank (VVB). Als bezoeker kunt u er, per genre, degelijke samenvattingen raadplegen en/of naar keuze verhalen opzoeken per type, regio, omschrijving en/of jaartal.

Uit: "Omtrent: cultuurmagazine van het Davidsfonds"; mei 2003, p. 7.

WWW.WEST-VLAANDEREN.BE/GESCHIEDENIS

Ook de sectie Geschiedenis, Volkskunde en Archeologie van de dienst Cultuur heeft nu een eigen webstek.

Je vindt er o.a opdrachten en contactgegevens van alle geschied- en heemkundige kringen.

Uit: "WestSite: personeelsblad van de Provincie West-Vlaanderen; jrg. 7, nr. 26, juni 2003, p. 23.

SCHILDERIJ “DOOD VAN KONINGIN LOUISE MARIE”

Op 2 mei 2003 werd het schilderij “Dood van Koningin Louise Marie” door J. MEGANCK door de Civiele lijst van de Koning in bruikleen gegeven aan het Oostends Historisch Museum De Plate.

Deze overhandiging ging gepaard met een kleine plechtigheid waar o.a. conservator N. HOSTYN en schepen Johan VERSTREKEN het woord voerden.

Hieronder de twee toespraken.

§ § §

REDE VAN DE CONSERVATOR

Geachte Heer Luitenant-Generaal Vincent PARDOEN, Intendant van de Civiele Lijst van de Koning,
Geachte Mevrouw VERMEIRE,
Geachte Heer Schepen,
Mijnheer de Voorzitter en Bestuursleden OHGK De Plate,
Bestuursleden Vrienden van de Stedelijke Musea,
Vrienden van de Gidsenkring “Lange Nelle” en van de pers

Het is moeilijk ons vandaag de dag een beeld te vormen van wat de Koninklijke Residentie hier in de Langestraat 69 geweest moet zijn, n anno 1850. Het gebouw is zodanig veranderd ten tijde van de latere functies dat we geen idee hebben. Misschien berust er in de Kon. Archieven nog wel een foto uit de tijd toen het gebouw nog inderdaad Koninklijke Residentie was?

Hoe zagen de kamers eruit, wat was de meubilering? Hoe werd hier gewoond? Stond er een schildwacht voor de deur? Welke gekroonde hoofden kwamen hier allemaal over de vloer? En hoe zat het met die mand – die lift “avant-la-lettre” die opgetakeld werd tot in het belvédère?

De Langestraat was een straat met gemengd karakter. Er stonden een paar mooie 18de eeuwse neoclassicistische herenhuizen, zoals bv. hier rechtover waar nu het hotel “Admiral” (nr. 72) staat, en een ander wat verder, daar waar nu de jeugdherberg “De Ploate” is. Het nr. 83 was er ook één: deze bestaat nog maar de gevel is in de jaren 30 gemoderniseerd. Binnenin vinden we nog enkele schaarse oude elementen terug. Wat verder stonden enige eenvoudiger huisjes en dan was er het slachthuis. Vervolgens kwam men op de vesten. En dan pas kon men de havengeul zien.

“Onze goede Koningin is gestorven om 7.30uur 's morgens. Om 5 uur had Ze de Koning en de familieleden laten roepen. Ze nam in kalmte afscheid van allen, en met een berusting als vertrok Ze op een gewone reis. Haar tegenwoordigheid van geest en sereniteit verloor Ze geen ogenblik. Haar moed en geduld waren bewonderenswaardig. Het was als een engel die naar de hemel vloog. Ze is gestorven in de armen van de Koning”.

Zo staat het in een document in de Papieren Charles ROGIER bewaard in het Algemeen Rijksarchief Brussel.

Het was 11 oktober 1850. De koningin was 38 jaar oud. Aanwezig waren: Koning Leopold I, de Hertog van Brabant, Louise-Marie's moeder de Franse koningin Marie-Amélie.....

Ziekelijk was Louise-Marie inderdaad, maar ze had – als dochter van Louis-Philippe- ook een leven vol tegenslagen en bewogen momenten achter de rug. Er was uiteraard ook het gearrangeerde

huwelijk. En slechts enkele ingewijden wisten wat er echt gaande was in het gezinsleven van onze vorsten. Nu valt zoiets allemaal te lezen in allerhande publicaties. Toen was de barrière veel groter.

Het overlijden van de koningin was een gebeurtenis die de bevolking geweldig aangreep. Ze was geliefd. “*De schutsengels van gansch het Belgisch huisgezin*”, “*de vorstin zoo deugdenrijk zoo teder*” zoals de Oostende Kamer van Rhetorica haar omschreef. Ze was, wat men nu zou noemen, een “ikoon”. Denk maar aan de emoties bij de dood van Koningin Astrid, of dichter bij ons die van Lady Diana van Engeland.

De dood van de koningin was de bron van heel wat beeldmateriaal, gedenkpenningen, gedichten, een schitterend praalgraf in de Oostende Sint-Pieterskerk en ook het schilderij van Joseph MEGANCK.

Lithografieën waren in die tijd het beeldmedium bij uitstek: steendruk liet snel werken toe en – vooral – grote oplagen. Voor zover we weten was onze lokale kunstschilder Michel VAN CUYCK de enige die een schets van de overleden koningin maakte naar de natuur. Tekening die in litho werd omgezet (en hier in de hall te zien is). Er staat expliciet op:....”*Dessiné d’après nature par Ml. Vancuyck. Professeur – Ostende, le 12 Octobre 1850*”.

Verder is er de litho van HEMELSOET, die van Henri HENDRICKX.

Victor DEDONCKER lithografeerde dan weer het vertrek van de lijkstoet hier in de Langestraat. Een vergelijking van de litho met de werkelijkheid leert ons hoe het straatdecor helemaal niet kan kloppen met de werkelijkheid; d.w.z. dat dit ook niet echt terzake deed. Het was vooral de idee die telde. Wellicht speelt dat ook mee in het schilderij van MEGANCK, eerder dan het schilderij een secure uitbeelding is van de sterfkamer anno 1850.

Joseph MEGANCK was in zijn dagen een vooraanstaand kunstenaar. Christiaan KRAMM wijdde in zijn naslagwerk over Hollandse en Belgische beeldende kunstenaars twee volle bladzijden aan hem.

Joseph MEGANCK was geboren in Aalst in 1807. Hij studeerde aan de Academie van Aalst, en dan aan die van Brussel waar Joseph PAELINCK zijn docent was. Na zijn studies trok hij naar Parijs, waar hij merkwaardig genoeg op het atelier van David d’ANGERS werkte. d’ANGERS was beeldhouwer. In 1835 rondde hij zijn leertijd af met een verblijf in Italië. Daar had hij reeds een inkomen met Italiaanse genretafereeltjes die hij aan rijke Britten en Amerikanen – op grand tour in Italië – verkocht. Terug in België vestigde hij zich metterwoon in Brussel.

Hij profileerde zich als historieschilder, d.w.z. schilder van taferelen in een historisch tijdvak gesitueerd en met tal van personages. De klassieke zijlijnen die deze kunstenaars bewandelden waren de religieuze schilderkunst, het genretafereel en het portret. “Geef de Keizer wat des keizers is”, “Christus geneest een bezeten jongeling” (Sint-Martenskerk in Aalst), “Sint-Lodewijk Gonzaga onderwijst de kinderen des volks in de straten van Rome” (eveneens Sint-Martenskerk in Aalst), religieuze taferelen voor de Aalsterse Begijnhofkerk en voor de kerken van Breendonk en Groot-Willebroek. Binnen het genretafereel had hij een voorliefde voor Italiaanse motieven, getuigend van heimwee naar zijn Italiëreis.

Journalist Henri HEYMANS van de Brusselse krant “L’Indépendance” werd naar Oostende gestuurd om verslag uit te brengen: “We namen kamers in het hotel Fontaine. In het zelfde hotel logeerde Koningin Marie-Amélie, de Hertog van Aumale, de prins van Joinville, de heer CUVILLIER-FLEURY, SCRIBE (broer van de illustere schrijver en notaris van de familie d’Orléans), dan de ministers en de hoge functionarissen die de koninklijke trein zouden begeleiden.

“Niets triestiger dan Oostende in die tijd van het jaar: het was koud, er waren sterke windvlagen, er viel nu en dan een ijzige regen. We leefden enkele dagen in een sfeer van droefheid en rouw. Er was een weinig komen en gaan in het hotel en in het sombere huis dat men het Paleis noemt. Koningin Marie-Amélie ging te voet uit, gevolgd door een oude kamerknecht, die Gouverneur genoemd werd. De Prins van Joinville rookte zijn pijp in de binnen koer en sprak welwillend met iedereen. Koning Leopold verliet nu en dan het paleis in een lange redingote en ging op de dijk wandelen. Dat was de enige keer dat ik hem in een burgerpak heb gezien. Tijdens de rouwdienst in de kleine kerk van Oostende zag ik hem wenen”.

Toen ik in 1980 een artikel wijdde aan de paraferalia rond de dood van Louise-Marie in de collectie van “De Plate” en van het Stadsarchief eindigde ik: “Het paleis in de Langestraat ligt er vandaag maar droevig bij. Alhoewel geklasseerd.... En toch kan het gebouw herleven. Want zie eens hoe het Paleis in Antwerpen of het Hotel Bellevue in Brussel aan een nieuwe jeugd zijn begonnen. Waarom niet bij ons?”.

§ § §

DANKWOORD VAN SCHEPEN JOHAN VERSTREKEN

Geachte Heer Luitenant-Generaal PARDOEN, Intendant van de Civiele Lijst van de Koning,
Geachte Mevrouw VERMEIRE,
Heren Voorzitters en Bestuursleden “Oostendse Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate”, “De Vrienden van de Stedelijke Musea”,
Vrienden van de Gidsenkring “Lange Nelle” en van de Pers

Vorig jaar februari is ons Historisch Museum eindelijk open geraakt op haar nieuwe locatie, Langestraat 69.

Dit gebouw was, nadat het Hof het had verlaten als residentie, uiteraard in het patrimonium van de Koninklijke Schenking opgenomen en ter beschikking gesteld voor diverse doeleinden. Ik denk aan “Bruggen en Wegen”, de Verpleegstersschool, de Handelskamer, Toerisme Oostende, het Vormingsinstituut.

Maar toch was dit gebouw er een met een gesloten karakter, een bouwwerk dat een wat mytisch bestaan was gaan leiden: hier overleed de koningin, hier ravotten de jonge Prinsen Leopold en Filips, Prinses Charlotte, en het hardnekkig verhaal van de liftmand is nooit ver weg geweest.

Toen het gebouw in het kader van de eerste Open Monumenten-zondagen – 1990- opengesteld werd, was de belangstelling enorm. Al was het vervallen en was er eigenlijk weinig te zien, de nieuwsgierigheid bij het publiek was er duidelijk. Een reportage in het V.T.M. programma “Royalty” versterkte nog de interesse.

Nu is er het Oostends Historisch Museum in dit zwaar van geschiedenis beladen pand. Het is een perfecte combinatie, de juiste bestemming voor dit gebouw. Het levert ons een historisch museum op mensenmaat, met heel wat gemoedelijkheid. Misschien wat klein voor grote objecten, misschien gehandicapt door de slechte toegankelijkheid voor minder-valieden, maar zeker een extra-troef voor ons cultuurtoerisme.

In Oostende zaten de Musea zo goed mogelijk verscholen voor het publiek. Je moest inderdaad al een kei zijn om destijds de entree van het Historisch Museum te vinden in het Feest- en Kultuurpaleis. Je moet het nog steeds zijn om die van het Museum voor Schone Kunsten te vinden.

Met meer dan 7.000 bezoekers in 2002 verpulverde het Oostends Historisch Museum op de nieuwe locatie trouwens zijn bezoekersrecord.

Het pand Langestraat 69 wordt ons door de Koninklijke Schenking tegen gunstige voorwaarden ter beschikking gesteld. Het spreekt vanzelf dat ons bestuur daarvoor erkentelijk is.

In het pand Langestraat 69 is de sterfkamer van Koningin Louise-Marie de blikvanger, het hart van het gebouw. Ere wie ere toekomt: het was de Handelskamer die voor 't eerst deze ruimte historisch opwaardeerde in de vroege jaren '80. Het spreekt vanzelf dat we deze ruimte in ere houden en er in de toekomst alles aan zullen doen om ze te verbeteren. Er werd reeds – in overleg met Monumenten en Landschappen – gezorgd voor historisch verantwoord behangpapier, uitgevoerd door een wereldautoriteit ter zake, Geert WISSE. Wij kijken – zonder overhaaste aankoopbeslissingen – uit naar een authentieke verlichting (omgebouwd naar elektriciteit weliswaar) of een aanvaardbare replica.

Ook meubels in Louis-Philippestijl zouden beter passen dan deze die we nu voorlopig uit eigen reserves hebben gebruikt. Misschien kan de Civiele Lijst ons ook hierbij helpen?

Ook de gordijnen worden in de komende jaren aangepakt waarbij we ons gaan baseren op interieurprenten uit de jaren 1830-1840.

In de hall die tot de kamer leidt hangen litho's i.v.m. het overlijden van de Koningin, hier in Oostende als duiding bij de betekenis van deze kamer.

Maar het schilderij van Jozef MEGANCK uit het patrimonium van de Civiele Lijst van de Koning is de spreekwoordelijke kers op de taart in deze ruimte.

We zijn de Civiele Lijst, in de persoon van Luitenant-Generaal PARDOEN en zijn medewerkster Mevrouw Martine VERMEIRE, dan ook oprecht dankbaar voor de bruikleen van dit wel heel speciale schilderij.

NOG WAT MEER OVER DE VERDWENEN BABYLONESTRAAT

door Daniël FARASYN (+)

Deze straat mag wel in 1922 verdwenen zijn om plaats te maken voor de Ecole Moyenne, maar ze is zeker nog niet uit het geheugen van onze oudere medeburgers verdwenen. In het novembern timer van De Plate 1995 schreef de heer R. VANCRAEYNEST een bijdrage over deze straat. Op zijn voordracht in november 1995 herinnerde de heer G. CORNILLIE ons dat de gevel benoorden het Lyceum nog altijd het opschrift "Hof van Belofte" draagt, zoals het noordelijk hoekhuis van de Babylonestraat en de H. Serruyslaan toen heette.

Over de ontstaansgeschiedenis en de naamgeving van deze straat is tot hiertoe weinig zinnigs en historisch gefundeerd gepubliceerd. In zijn boek "Oude Oostendse straten en gebouwen" oppert A.SLEEKs de stelling dat deze straat onmiddellijk na het einde van het beleg van 1601-1604 zou zijn ontstaan en met een beetje fantasie meent hij "dat die naam gekozen werd om aan die straat een bloeiende toekomst te voorspellen", een toekomst zoals Babylon in de vroege oudheid had gekend. De waarheid is echter meer prozaïsch en veel minder rooskleurig.

De straat ontstond pas rond 1790. Het terrein gelegen tussen het klooster van de Witte Nonnen aan de Kazernestraat in het noorden, gebouwd in 1691 en de stadskazerne van de Lijnbaanstraat, eveneens in 1691 opgetrokken in het zuiden langsheen de latere Sint-Josephstraat, bestond uit praktisch onbebouwde gronden, wat hovingen en wat bomen. Deze zone, begrensd door de Korte Peperstraat of Strontstraat in het oosten (nu Aartshertoginnestraat) en de Westmolenstraat (nu H. Serruyslaan) in het westen, noemde men de "Boomkens". Het was één der laagst gelegen gebieden van de oude stad, derhalve zeer vochtig en ongezond en naar het oordeel van het toenmalig 17e eeuwse stadsbestuur, voldoende geschikt om er soldaten te herbergen, die het terrein tussen de kazernen gelegen, deels als militair terrein konden benutten. Enkele jaren ervoor treffen we reeds de term Babino en Babylon in rekeningen aan. In 1655-1656 is er sprake van een "creecksken aan de Babino" en "delven en verdiepen van krekken achter het Babylon (1). Bij een "visite" (van Comm. ROBERTY) op 16 september 1655 wordt de aanleg aangeraden van "een steenen redoute op den dijck voor het Babelon" (2).

Deze redoute werd aanbesteed op 06 december 1655 en lag "in de halve maene ghenampt Babylon" (3). Deze halve maene gaf via een communicatiebrug recht uit op de latere Babylonestraat. Deze halve maene en brug met stenen sortipoorte kregen hun definitieve vorm in 1666 (4), wanneer ook het Florida Bastion, het Bastion van Babilone en de zuidelijke Bastions heraanlegd werden en vaste vorm kregen tot op het einde van de 18^e eeuw (1781). De benaming Babilonestraat spruit dus voort uit het bestaan van deze Halve maan en dit Bastion.

Bij de volkstoeloop (1781-1783) tijdens de Amerikaanse Vrijheidsoorlog kende de stad een tekort aan woongelegenheden en liet toe dat er noodwoningen voor armen werden opgericht tegen de zuidelijke hofmuur van het Wittenonnenklooster. Dit tot groot ongenoegen van de militairen die deze woningen in juli 1783 lieten afbreken. Bouwgronden waren immers genoeg voorhanden tussen de twee stadskazernen. We zien dan ook dat in de Korte Peperstraat (nu Aartshertoginnestraat) en langs de Westmolenstraat (nu H. Serruyslaan) vanaf 1786 huizen worden gebouwd.

Aan de west- en zuidkant van de kazerne bij het Wittenonnenklooster waren er gronden in het bezit van VAN LOOY, SNICK, van de redersfamilie J.N. DE WAELE en van SOLTEE. Pr. VANGUCHT kocht op 15 maart 1790 een "vague" grond van J.N. DE WAELE en was de eerste die langs de noordkant van de Babilonestraat een huis met één verdieping bouwde met een

magazijn achterin, tegen de kazernemuur (1204) , dat hij erbij zette (5), mits een “nieuwe looden goote” te leggen op de stadsmuur zoals zijn burens hadden gedaan (6).

Michiel BALBAERT, een reder die ook twee terreinen had gekocht van J.N. DEWAELE, kreeg op 7 september 1790 de toelating van de stad om een pakhuis te bouwen achteraan zijn erf en “een kleyn ende inutil vensterken van de kazernemuur te stoppen” en deze muur wat te verhogen (7).

Ook in de noordwesthoek werd er gebouwd. J. PRIEM had op 15 maart 1791 erven gekocht van J.N. DE WAELE en verkreeg van de stad op 26 mei 1791 de vergunning zeven huyskens te bouwen, nl. twee in de Westmolenstraat (1013 en 1014) en een huis in de Babilonestraat (1020). Daarenboven mocht hij “jegens de muur van de voorsyde van de stadscaserne vier huyskens oprichten mits de door hem daer op te leggen houten en loode gooten voor altijd t’synen coste te onderhouden”. Deze vier huizekens tegen de kazernemuur (1018, 1018b, 1019 en 1019b) hadden toch een verdieping en een zolder en waren dus zo klein niet.

Een metsers, Ant. H. CABOOTER, kocht ook op 15 maart 1790 van J.N. DEWAELE de noordhoek van de Babilonestraat-Westmolenstraat op en bouwde er (1016) evenals VAN DAELE vóór 1794 (1025).

Op de zuidkant van de Babilonestraat in nr. 1 (1203) kwam het magazijn te staan van DE CLEER op grond door hem op 22 maart 1790 gekocht van de erfgenamen van Catharina SNICK. Links ervan (1204) was een “vague” grond met twee houten “logiën”.

De eigenlijke straatnaam kwam geleidelijk tot stand. In allerlei akten sprak men wel over “publique straete” of “nieuwe dwarsstraete”, maar reeds op 21 januari 1791 trof men de vermelding aan “de nieuw uytgestoken straete nu genaemt de Babilonestraete”. Hiermee kreeg de straat een vaste naam die tot in de jaren 1920 bewaard zou blijven.

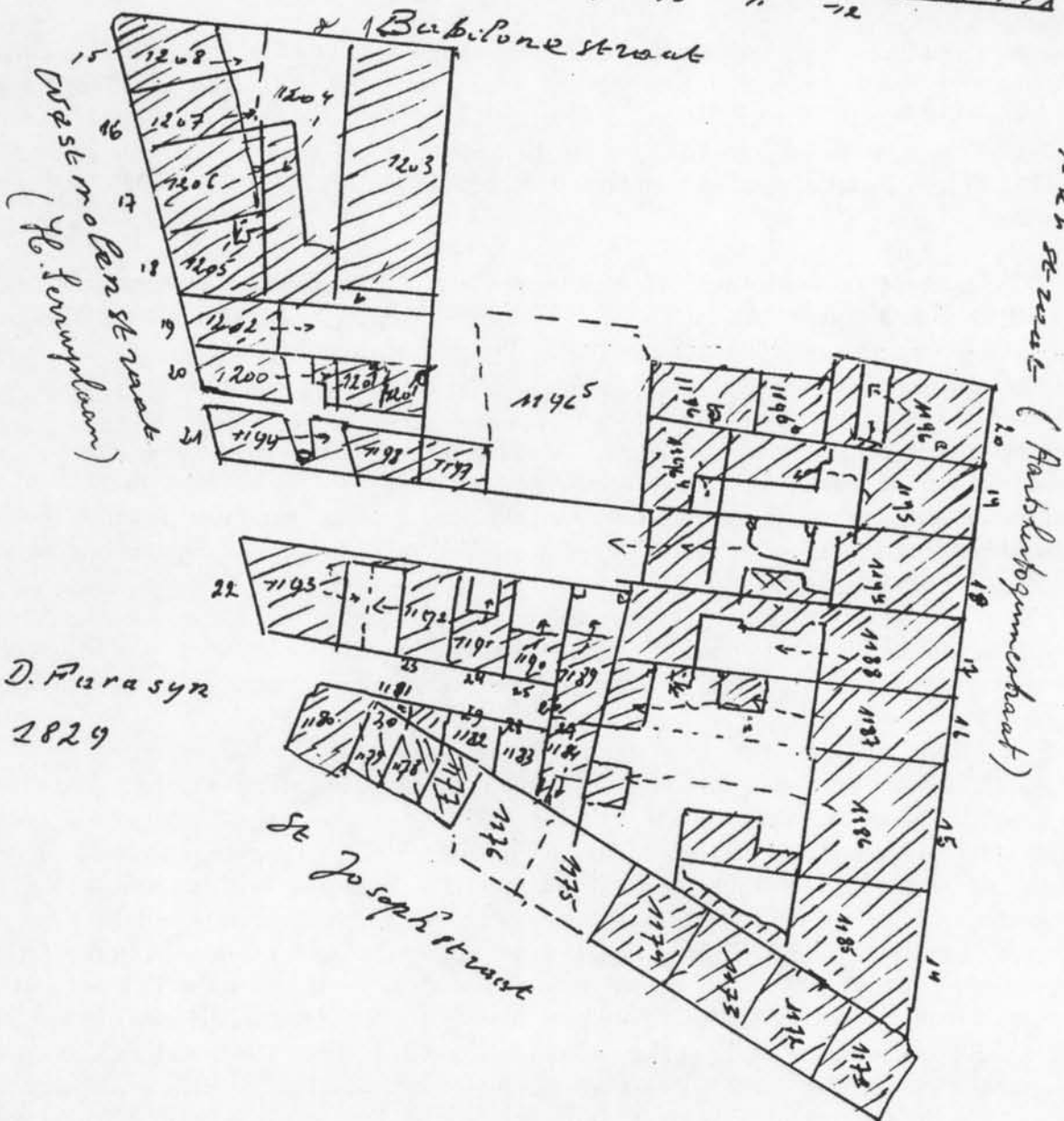
Terwijl op het zuidelijk deel van de Westmolenstraat en de Korte Peperstraat allerlei huizen werden gebouwd en in het zuidelijk deel van de blok zelfs steegjes tot stand kwamen als het “nieuw straatje zonder einde” en de “lange gemak” bleef de Babilonestraat een straat met een eigenaardige vorm. Het westelijk einde en de noordkant waren behuisd op de 1017 en 1021 na, maar de zuidoost kant vertoonde een ruime onbebouwde zone. Protestantenv hadden wel een deel van deze grond aangekocht om er een kerk te bouwen, maar deze kerk kwam er nooit te staan.

Naar de volkstelling van 1798 was de noordzijde van de Babilonestaet nog schaars bevolkt. In 1018 woonden Nic. PISON (of BUSSON) afkomstig uit Lotharingen met zijn vrouw Caroline STEIN uit Mannheim met hun 4 kinderen. (Dit huis werd op 11 mei 1801 verkocht aan Bern. VAN WIJNSBERGHE voor 550 g., 41/237 R 131). Het huis ernaast 1018bis was onbewoond.

Het achterhuis 1019 was betrokken door een 71-jarige weduwe DE PUYS. Een tapiissier Clement LESEURE (of LESOURE) betrok 1019 bis. Laurent PELGRIM, een 73-jarige werkmans bewoonde 1023 en de 78-jarige Angeline SEGERS, een werkvrouw, 1024. De 30-jarige weduwnaar bakker Ch. VAN DAELE betrok 1025.

Op de zuidelijke hoek met de Westmolenstraat huisde weduwe Fr. PAQUET, een naaister uit Snaeskerke met haar twee kinderen. In 1807 werd dit huis 1208 verkocht aan een melkboer Jac. BOURGOGNE. Het telde één verdieping, had een hangar en een stal waarin hij 5 melkkoeien en 2 jaarlingen hield.

Op het einde van de Franse periode, 1814, was de bevolking op de noordkant van de Babilonestraat reeds aangegroeid tot 80 “zielen”, verspreid over 22 gezinnen met 18 kinderen onder de 12 jaar. Op twee uitzonderingen na, woonden ze allen in huisjes die ze huurden.

D. Prasyn
1829

Weduwe Bern. VAN WIJNSBERGHE betrok 1018. Om haar bestaansmiddelen te verhogen,verhuurde zij een deel van haar huis aan het gezin van weduwe PEPERS en haar drie kinderen en aan twee alleenstaande werklieden. BROEDERS J. bezat 1024 en verhuurde dit deels aan de familie Fr. HOOYVAERE.

Alle ingezetenen, op Fr. MOLLET na, een scheepskapitein in 1027, behoorden tot de arbeidersklasse, die het zeker niet te breed hadden. Toch kon deze straat gerekend worden bij de "nette" straten, zeker in vergelijking met de aanpalende Westmolenstraat, waarin dranksljeters of herbergiers in vier huizen zomaar acht animeermeisjes of "filles de joie" logeerden.

Het plein werd begin van de 19e eeuw gebruikt als koolmarkt. Op de kaarten van DEBROCK van 1831 en 1839 staat het nog aangeduid als "marché aux charbons".

Ongeplaveid bleef het geheel een doorgang tussen de vesten en de Korte Peperstraat, waar het op de grote moestuin van Fr. FLANDRIN uit Brugge uitkeek, uitgebaat door Leonard DEVOS.

Geleidelijk aan groeide het aantal bewoners en bereikte na de telling van 1826 reeds het cijfer van 166. Vooral de huisjes tegenaan de kazernemuur waren druk bezet. In 1018a woonde Jac. CLAEYS met dertien mensen. In 1018b Pr. VINCKE ook met 13. In 1019a Jos BERTEN met 27 en in 1019b Jan JOSSE met 18. In het huis 1023 Fr. DE BOYSER met 23 bewoners. Bij melkboer Bened. LINGNETTE 1024 telde men 14 inwoners. Bij kuiper Karel VANDAELE 1025, trof men 20 inwoners.

Op 7 december 1840 legde men de eerste steen van de gevangenis. Burgemeester J. VAN ISEGHEM, vader en zoon VAN HERCKE, beiden architecten en schepen DE KNUYDT waren op die plechtigheid aanwezig. Het massieve rechthoekige gebouw met hoge ringmuur vulde een groot deel van de vroegere lege Koolmarkt op en werd in 1841 in gebruik genomen.

Door het steeds aangroeiende succes dat Oostende als badstad en zomerse residentie van de koninklijke familie kende, door het stijgend aantal inwoners – in 1842 13.485, in 1866 16.726 – werd het tekort aan woningen nijpend. Van alle kanten ging men over tot nieuwbouw op versnipperde percelen. Ook het zuidwestelijk stadsgedeelte kende een dergelijke evolutie en werd meer en meer een arbeiderswijk.

In 1829 begon men met het opmaken van de kadastrale plannen van de stad. Wij willen hier de namen van de eigenaars en van de eventuele bewoners van de huizen van de Babilonestraat opgeven.

Het hoekhuis 1016 was eigendom van en bewoond door een sloopstimmerman Fr. CABOOTER. Het huis 1018 hoorde toe aan B. VAN WIJNSBERGHE en kinderen, werklieden, die er woonden. 1018b was eigendom van de zusters Marie en Francisca PIETERS, winkeliersters en bezet door diverse gezinnen. 1019a, 1019b en 1020 waren in het bezit van weduwe Const. VALCKE, keersgieter en betrokken door verscheidene gezinnen. 1022 en 1023 waren in handen van weduwe en kinders van Balthasar VAN DER HEYDE en respectievelijk bewoond door Brigitte VERBEKE en anderen en door Pr. DE BOYSERE en anderen. Melkboer Bened. LINGNETTE bezat 1024 en woonde er. Kuiper Karel VANDAELE bewoont zijn eigendom 1025. Het pakhuis 1026 van Michel BALBAERT en kinderen uit Brugge was verhuurd aan SOENEN. Het hoekhuis van de Korte Peperstraat, eigendom van Ls DECREUS was bezet door Leonard DE CLERCK en anderen. Op de zuidkant van de straat stond 1203 het pakhuis van weduwe K. DECLEIR en op 1204 het pakhuis van bakker Guill. LEFEVERE. Het zuidelijk hoekhuis 1208 hoorde toe aan bakker J. DEWITTE die het verhuurde aan anderen.

Merkwaardig is het dat bij de Babilonestraat ook berekend worden de huizen gelegen aan de zuidwesthoek van de Koolmarkt, nl. 1197, 1198, 1201, 1201b van weduwe Fr. DHONDT en weduwe Livina D'HIET en waren bewoond door weduwe CAPERON, weduwe VELDERT, weduwe MICHIELS en Martin RAMS.

De 1196a, 1196b en 1196c in het zuidoosten van de Koolmarkt hoorden echter bij de Korte Peperstraat 20 en waren eigendom van een winkelier Fr. VAN DEN BUSSCHE en van weduwe Fr. DHONDT en weduwe Livina D'HIET.

De eerste herpachtingen en nieuwbouw grepen plaats langsheen de Korte Peperstraat. In 1840 werd het huisnummer 20 of 1196c in vier kleine huisjes verdeeld. In 1844 ging men over tot wijzigingen van de blokken 1027, 1028, 1029 en in de Babilonestraat 1026. In 1848 wordt de Korte Peperstraat 18 of 1194 aangepakt en met nieuwe woonhuizen bezet tot aan de Westmolenstraat. Hierin werden in 1855 nog 4 huisjes heringericht. In het blok 1204 op de zuidkant van de Babilonestraat naast het gevang werd in 1850 het magazijn van Jn. DEBERT, uurwerkmaker, vervangen door een steeg met 6 huisjes met 15 m² tot 28 m² oppervlakte. Deze kregen als huisnummers Babilonestraat 18 tot 23 (8). Hierin werd in 1859 een leerlooierij van Joachim BONNEL ingewerkt. Deze steeg werd opgedoekt in 1869 en FEYS bouwde er een houten magazijn van 2 verdiepingen.

Ondanks alle maatregelen genomen door het "Comité de salubrité publique" opgericht op 13 januari 1849, zoals het witkalken, teren van muren, het ontsmetten van riolen, van privatieven enz., sloeg de choleraepidemie tot driemaal toe te Oostende en bracht angst en rouw in 1849-1855. Geleidelijk aan besepte men dat de overbevolking in armere wijken en de ellendige huisvesting die men er aantrof de hoofdoorzaken waren van de omvang van die epidemieën genomen hadden. In 1855 bracht men, tot schrik van deze wijk, alle besmette soldaten over naar de infirmerie militaire aan de noordrand van de Babilonestraat. Hier stierven toen 60 militairen aan cholera. In 1866 werd de zuidwestelijke wijk enigszins gespaard, maar in de stegen van de Werfstraat telde men toch 13 doden.

Rioleringswerken werden in 1854-57 uitgevoerd en een artisanale waterput in 1858 gegraven. In 1863 werd een eerste waterpomp in de Babilonestraat geplaatst tegen de muur van de gevangenis. Het geleverde water was echter niet drinkbaar. Een tweede pomp kwam er eerst op de hoek van de Babilonestraat en Aarthertoginnestraat in 1905 en bracht wat beter water aan, afkomstig uit de Brugse vaart. Uit voorzichtigheid bezat ieder ± welstellend gezin een aarden waterfilter om over enigszins drinkbaar water te beschikken.

De bouw van de gevangenis en de huizenversnippering errond, had tot gevolg dat er in feite twee Babilonstraten tot stand kwamen: één benoorden en één bezuiden het prison. Deze laatste met een westwaartse vertakking erbij die op de Westmolenstraat uitgaf tussen de kadastrumnummers 1200 en 1199.

Bij het invoeren van de nieuwe huisnummering van de wijk besliste de Gemeenteraad van 28 januari 1867, de zuidelijke Babilonestraat een nieuwe naam te geven. Dit werd van dan af aan de Gevangstraat (9).

Naar de volkstelling van 1866 telde men in de Babilonestraat nu 14 huizen, 48 gezinnen en 162 mensen. Hier waren ook nog 2 stegen, impasse A en B met respectievelijk 3 huizen, 4 gezinnen en 10 mensen en 2 huizen met 1 gezin en 4 mensen.

In de zuidelijke Babilonestraat of Rue de la Prison waren er 16 huizen met 21 gezinnen en 101 bewoners.

In het totaal van de Babilonstraten vond men dus 35 huizen met 53 gezinnen en 287 bewoners. In de Westmolenstraat telde men 67 huizen met 756 inwoners en in de 3 stegen hier nog 20 huizen met 96 bewoners. Hiermede bereikte deze Oostende zuidwesthoek een bevolkingsdichtheid en een even benarde woon- en leefsituatie als het Visserskwartier en het Hazegras (10).

1866 was ook het jaar waarin men het slopen van de stadswallen aanvatte die de stad uit de wurgende greep van de vestingen zou bevrijden. Dit verhoogde de plaatselijke werkgelegenheid, maar bracht geen verbetering in de huisvesting van armere bevolkingsklassen aan. Veel nieuwe arbeiders kwamen met hun gezin een onderkomen zoeken in de stad, in reeds overvolle huizen en kamers. "Embellissement" en "assainissement de la ville" waren de slagwoorden die naar het einde van de eeuw toe, steeds meer in de lokale pers voorkwamen. Voor onze wijk speciaal dacht men eraan de Westmolenstraat-Werfstraat aanzienlijk te verbreden tot een heuse laan, bezet met een reeks fonkelnieuwe villa's, het Leopoldpark op zijn noordwestflank wat uit te breiden, de sinds lang vervloekte "infirmerie militaire" af te breken en de omringende straten te verbreden. Dit zou bijdragen tot de "salubrité publique, car ce quartier comprend de nombreuses impasses des plus malpropres" (11).

Van deze veranderende situatie maakte de stad gebruik om in 1880-81 op de koer tegen de westgevel van het gevang een stelplaats te bouwen om er 2 stoombrandspuiten te bergen. Jos. CORNELIS voerde dit werk uit voor 6.195 fr. Op 24 mei 1884 kocht de stad het ruime magazijn 1203 van Ch. FEYS op om de pompierkazerne uit te breiden. Op het gelijkvloers werd een stelplaats voor de stoombrandspuiten ingewerkt en een stal voor de paarden. De eerste verdieping werd als magazijn en werkplaats ingericht en de bovenverdieping als slaapzaal voor de pompiers gebruikt.

Aan het oostelijk uiteinde van de Babilonstraat keek men uit op twee stegen tussen de Aartshertoginnestraat en de Christinastraat genesteld op de oude moestuinen van Flanderin. Bij de bouw van het klooster, de tuin en de kerk van de Paters Dominikanen in 1882-83 werd dit stegencomplex opgedoekt en konden alweer een 60-tal armen op zoek gaan naar een nieuw, bijna onvindbaar onderkomen in de stad.

Dit was de eerste sanering in de buurt. In 1896 werden de plannen van aanleg voor "sanering" van de wijk steeds duidelijker. Verbreding van de Witte Nonnenstraat, van de H. Serruyslaan, van de Aartshertoginnestraat, maar ook de doortrekking van de Ooststraat naar het Leopoldpark met het oog op het optrekken van het nieuw postgebouw. Vooral dit laatste wekte een toenemende ongerustheid over het verdere voortbestaan van de Babilonstraat.

Volgens de annuaires van STRACKÉ van 1897 en 1909 was deze straat toen bewoond door een gemene populatie van arbeiders en ambachtslieden. Typisch was het dat de zuidkant een blinde bakstenen muur vertoonde van de pompierkazerne, waarin A. DORCHAIN met zijn gezin woonde. Men telde er slechts 2 huizen. Het ene (nr. 4) herbergde P. DEHAEMERS, dagloner, J. DEGRYSE, plafoneerder, Em. VAN ACKER EN A. HAEGHEMAN, een visser. (In 1909 woonde hier een werkman Aug. SANDERS). In het andere (nr. 6) was de winkel van slager Arm. SEYS. Hier woonde scheepstimmerman Michel BORREY. (In 1909 was daar een winkel van H. SCHREUDER).

De noordkant van de straat was bezet door een rij aaneensluitende huizen met één verdieping, met achteraan pakhuizen en via een "garre" nog achterhuizen. Twee huizen waren hoger opgetrokken, nl. het hoekhuis "Het Hof van Belofte" van P. DESCHACHT in 1909 (bron STRACKÉ), uitgbaat door weduwe DECHAENE en het twee verdiepingen tellende huis van de borstelfabriek van weduwe HOULEY.

Van oost naar west had men in nr. 1 H. VELTER, een pompier. (In 1909 Renilde DEWULF). In nr. 3 woonden de rentenier J. DE ROO, C. DERAET een typograaf en F. VERMEIRE een metser. (In 1909 was dit huis betrokken door 2 metsers Gust BORGERS en F. VERMEIRE). Het nr. 5 was betrokken door het eerder stille, afstandige echtpaar Jules VAN CUYCK. (In 1909 woonden er H. HENDRIX, politieagent en Leopold VAN CRAEYNEST). Het nr. 7 was het huis en de werkplaats van Richard SCHEPENS die er woonde met zijn vrouw Victorine VANDENDRINCK, hun zonen Jules, Kamiel, Gustaaf, Maurice en hun dochters Margriet, Rachel en Bertha.

In het nr. 9 huisden kolenhandelaar H. DE KEYSER; 3 vissersfamilies: F. DE CRAECKE, A. JANSOONE en FLORENS en 3 werkmansgezinnen: Cyrille DE HAEZE, Ch. BOUDENGEN en P. SINNAVE. (In 1909 woonde hier een zeilmaker Eduard MEYER, die naar het zeggen van burens een "vuile café" openhield, met een lawaaierig orgel, zeer tot ongenoegen van omwonenden). In het nr. 11 was de Volksbank of Vlaamse Bank gevestigd. (Hierin woonde ook in 1909 Ch. MAERTENS, een stadsbediende). Nr. 13 was de woning van Ch. DECEUNINCK "fabricant de chaises" (in de volkstaal stoeltjesvlechter). In nr. 15 lag de grote borstelfabriek van weduwe HOULEY. Hiernaast in nr. 17 woonden de gebroeders BOOMERS; werkmansmid BRISSINCK. In nr. 19 Alph. CALLEBAUT, weduwe MOLLEYN, machinist Ern. STEENBRUGGHE en werkmannen J. VAN LEUVEN en Ch. MYERS. Tenslotte in nr. 21 politiebrigadier E. WIL LECOMME. (In 1909 zijn weduwe en zoon Isidore, een ebenist), ook P. BOUCKENAERE, tonnenmaker en Hipp. DECLERCQ, marmerbewerker.

In de vroegere Babilonestraat, nu Gevangstraat, bezuiden het gevang trof men nog in 1897 14 kleine huisjes aan betrokken door werklieden, dagloners en zeelieden, zoals BOURGEOIS Pierre, LOY A., DECUYPER L., weduwe ALLEMEERSCH, GOGGELS Oscar, VLAMINCK Julius, BROUCKAERT Edm., MAES L., LEYNE M., PAVY Leop., DEBOYSER H., MAES Aug., VERMEIRE J., DEBUF Jos, VIGNE P., DEPRESZ P., VIGNE Pierre. In deze straat-steeg trof men ook 2 kleine kruidenierswinkels aan, nl. in nr. 5 van Ed. GOORENS en in nr. 14 van Marie VANDECASTEELE, waarbij ook visser Leopold BURKE en de gepensioneerde Michel SCHUYSMANS woonden.

Zo lang bleven die straat en huisjes niet bestaan. Een reeks huizen van de H. Serruyslaan waren gesloopt en vervangen door riant villa's. Eigenaars en bewoners van deze villa's namen het niet dat zij achteraan uitkeken op een nauwe, enigszins slordige, vuile, lawaaierige steeg. Van dit protest maakte de stad gebruik om de Gevangstraat en 16 aanpalende percelen en huisjes te verkopen aan Alf. SYMON, een groothandelaar in marmer en hardsteen. Deze liet het geheel slopen en bouwde er een groot atelier voor steenbewerking. De Gevangstraat werd officieel afgeschaft bij Koninklijk Besluit van 19 september 1898 (12). Aldus bleef van de gehele zuidwestelijke wijk slechts een steeg bestaan "het hol van Fluthol" met zijn 9 huisjes en een 50-tal bewoners en met op de hoek van de Jozef II straat het café "Bloemendael" van LINGIER, café berucht om zijn zondagsvechtpartijen alsook het befaamde "Poortje van Hoerah" op de oostkant van de "Archiduchessestraat" (13).

Deze onteigeningen hadden voor gevolg dat men in 1906 vaststelde dat er gebouwen waren in de Babilonestraat waarin 10 à 12 gezinnen huisden, waar er voorheen slechts 3 à 4 gezinnen woonden (14).

Alras bleek het dat de brandweer in de pompierkazerne te eng was behuisd. Het stadsbestuur bleef bij zijn project om een ruimere en modernere kazerne te bouwen aan de H. Serruyslaan. Daarom besloot de stad 5 gebouwen van de H. Serruyslaan en bezuiden de Babilonestraat gelegen, aan te kopen om te slopen voor de uitbreiding van de pompierkazerne, wat bij K.B. van 3 mei 1899 werd toegestaan (15). Het betrof percelen 1204, 1208, tabakswinkel van H. SCHREUDER, 1207, café van Ph. LACKBEEN, 1206 café van Flor. CAZAUX en café van Jn VAN ISEGHEM die nog in 1909 bewoond waren.

De plannen, bestek en lastenkohier voor de bouw van de nieuwe kazerne kwamen wel in het voorjaar 1903 klaar, maar in oktober 1903 achtte de stad het geraadzaam dit bouwproject enige tijd te laten rusten wegens de hoge bouwkosten, de talrijke bouwwerken die de stad nog te betalen had en de groeiende interesse voor de inplanting van de nieuwe pompierkazerne in het westerkwartier.

Het jaar 1910 was een keerpunt in de geschiedenis van de Babilonestraat. De stad gaf er de voorkeur aan om op de gronden van de gevangenis, van de pompierkazerne en van de huisjes van de Babilonestraat nu een stedelijke betalende meisjesschool op te richten, zoals HELIN het in vroegere jaren reeds had voorgesteld.

Op 22 februari 1910 werd een nieuw plan van aanleg goedgekeurd waarbij beslist werd alle huizen van de Babilonestraat te onteigenen en de straat zelf op te sloppen in de nieuwbouw van de "Ecole Moyenne", het latere Koninklijk Lyceum.

Door oorlogsomstandigheden duurde het nog tot 1921-1922 eer de Middelbare Meisjesschool door aannemer SMIS-DAMMAN opgetrokken werd. Alzo verdween de Babilonestraat uit het stadsbeeld en geleidelijk ook uit de herinnering.

-
- (1) A.R.A. Ch Co 28 804, 64
  - (2) A.R.A C der Fin. Re 361, 101
  - (3) A.R.A Ch Co 26805, 33¹
  - (4) A.R.A. Ch Co 26810, 34^v, 42², 49^v
  - (5) R.A.B. V.C. 41/247, 209
  - (6) R.A.B Vrije 17.158, 21^v, 22^a, 27.02.1794
  - (7) R.A.B.Vrije 17.157, 94^v, 15^t
  - (8) Prov. Kad. 1850/18
  - (9) Bull. Comm. 1867
  - (10) Rapp. Adm. 1866
  - (11) Rapp. Adm. 1892
  - (12) E.O. 28 april 1898.
  - (13) E.O. 9 mei 1899 nr. 53, p. 3 (c) en 5 september 1900.
  - (14) Rapp. Admin. (onleesbaar)
  - (15) E.O. 4 februari 1899 en 7 maart 1899.

In de Echo d'Ostende van 9 mei 1899 stond volgende tekst, bezorgd door dhr. Emile SMISSAERT: "Rixe dans une salle de danse. "Bloemendael" n'est réellement plus Bloemendael; pas un dimanche ne se passe sans qu'une rixe éclate dans cette salle de danse, située au coin de la rue St Joseph et de la rue du Carénage. Dimanche soir encore le nommé A. VAN HOUTTE, aidé de plusieurs camarades s'est mis à briser les carreaux; bientôt il s'en suivit une rixe en règle entre les consommateurs".

Bibliografie:

- Daniël FARASYN: "Merkwaardige gebouwen te Oostende. Van gevang tot Koninklijk Lyceum, De Plate, VI, jg. 1977, nr. 9, p. 11-13.
- Raymond VANCRAEYNEST: "De Babilonestraat". De Plate, XXIV, jg. 1995, nr. 11, p. 296.

Nawoord door mevrouw G. FARASYN-SCHEPENS.

Ik wens hier een woord van dank te richten tot de heer Emile SMISSAERT voor zijn aanmoediging en professionele hulp bij het ontwarren van de soms onleesbare tekst die Daniël nagelaten heeft. Het was een zeer moeilijke klus die veel volharding vergde.

Jammer dat niet meer kaarten voorhanden zijn, waardoor de tekst soms moeilijk te volgen is. De kaart van 1829, door Daniël zelf opgemaakt, kan gebruikt worden als richtlijn om latere toestanden te kunnen volgen.

OOSTENDE TIJDENS DE EERSTE WERELDOORLOG (60)

door Aimé SMISSAERT (+)

De Duitsers zijn er wederom op...kluiten uit! Enkel twee staaltjes voor vandaag:

Mevrouw Aimé BEERBLOCK, wonende Koninklijkestraat 55, kreeg heden het bezoek van een matroos, die haar bevoel onmiddellijk naar de Kommandantur te komen. Alhoewel van niets wetend, ging zij er naartoe en ontmoette den heer politiekommissaris TANGHE, wien zij vroeg eenige oogenblikken te willen wachten.

In de Kommandantur vroeg men haar waarom zij verklaard had een onderofficier te zien ontbreken, in eene villa der Koninklijkestraat. Mevrouw BEERBLOCK, volkomen bewust van haar onschuld in die zaak, inkende. Daarop vroeg men haar inlichtingen over haren geldelijken toestand: "Heer kommissaris TANGHE, hier dichtbij wachtend, kan u daarover inlichten", was het antwoord. Heer TANGHE werd bijgeroepen en verklaarde dat Mevr. BEERBLOCK leven moest met de opbrengst van het seizoen. "'t Is goed, zei de Duitse bevelhebber, aangezien gij niet zeer bemiddeld zijt, moet ge maar 15 mark betalen, anders ware 't 500 mark!". En "bon gré, mal gré" mocht Mevr. BEERBLOCK 15 mark afspinnen...

Eenige dagen geleden woonde een Duitse officier, in gezelschap van twee jonge meisjes onzer stad, eene vertooning bij in den "Royal Cinema", Weststraat. Terwijl de zaal in de duisternis was gehuld, veroorloofde de officier zich zekere bewegingen: de uitbater van den Cinema diende daarover eene aanklacht in bij den heer onderkommissaris PAUWELS. Proces-verbaal werd opgemaakt en het stuk ondertekend door den h. Hoofdkommissaris DANNEEL. De Kommandantur stelde een onderzoek in, dat tot geen uitslag leidde. De heer DANNEEL, naar de Kommandantur geroepen, kreeg 300 mark boet omdat hij het proces wekwestie had geteekend!!...

Eergisteren werd Mevrouw Arthur FONTAINE, wier echtgenoot, klerk bij een onzer belangrijkste rederijen; uitlandig is, voor de Kommandantur gedaagd, onder betichting het reglement op de duiven te hebben overtreden. Zij werd veroordeeld tot 17 mark boet en daar zij verklaarde die som niet te bezitten, werd zij veroordeeld tot 4 dagen gevang. Zij had goed te zeggen dat zij verscheidene kleine kinderen had, de Duitser bleef doof voor alle smeekingen; de arme vrouw zit diensvolgens, sedert eergisteren in 't gevang en wordt slechts Maandag losgelaten.

M. Camiel PIESSEN, die verleden Zaterdag aangehouden werd, is heden losgelaten.

Zondag 11^e April 1915

HONDERD NEGENENZEVENTIGSTE DAG DER BEZETTING

Om 9 ure had in de HH. Petrus en Pauluskerk de duitsche militaire mis plaats, door een 300 tal soldaten bijgewoond. Daarentegen waren er weinig of geen soldaten tegenwoordig in den protestantschen eeredienst die om 10 ure in den anglikaanschen tempel der Langestraat plaats greep.

Een tien tal minuten voor 10 ure kwam een vliegtuig der Bondgenoten over de stad gevlogen. Er werd uitnemende hevig er op geschoten: het vliegtuig werd niet getroffen doch shrapnells die niet in de lucht ontploften en ten gronde neervielen mieden drie slachtoffers: een duitsch officier, die zich op den houtwerf over de hangaars Cockerill bevond, werd op den slag gedood. Een tweede shrapnell viel, dichtbij de tweede brug der De Meysluis, rechtover het huis van den havenmeester, al de ruiten van dit gebouw brekend en de hulpbrugwachter Polydore SAMYN (36 j. en vader van 7 kinderen) erg aan den voet kwetsend. De derde viel in 't kolenperk van 't Zeewezen, dicht bij de de kanons, de 13 jarige Honoré DEGRYSE (zoon eener weduwe der Liefkemoresstraat) erg aan den arm kwetsend. Beide gekwetsten werden, bij hoogdringendheid, naar het hospitaal van het "Hôtel de la Marine" overgebracht.

* * *

Ziehier nadere inlichtingen over de slachtoffers der duitsche shrapnells, deze morgen om 9 u. 50 gevallen: de hulp-brugdraaier Polydore SAMYN, wonende op het Sas-Slykens en vader van 7 minderjarige kinders, was sedert een drietal maanden in stadsdienst. Hij stond dicht bij de Leeuwenbrug (de tweede der bruggen aan de De Meysluis) te spreken met den knecht van M. H. SMIS-VALCKE, die daar met zijn rijtuigje een oogenblik vertoefde. De knecht hoorde de shrapnell ruischen en trachtte zich uit de voeten te maken: hij werd nochtans door een stuk getroffen en licht gekwetst. Wat SAMYN betreft, hij kreeg een stuk shrapnell tegen den linkervoet, die half werd afgerukt. Beide gekwetsten werden naar het hulphospitaal van het "Hôtel de la Marine" overgebracht, alwaar dokter VERHAEGHE onmiddellijk overging tot het afzetten van den gekwetsten voet.

Honoré DEGRYSE, een 15jarige knaap, wonende Liefkemoresstraat bij zijne moeder, de weduwe Karel DEGRYSE, ging naar de werkhuisen van het Zeewezen de wasch halen. Dicht bij de oesterputten gekomen hoorde hij de shrapnells ruischen en verschool zich onder een waggon: zulks baatte hem niet veel, want hij werd driemaal getroffen: een stuk shrapnell drong door den linker schouder, dicht bij den hals, een ander stuk trof hem in de lenden en een derde bracht hem eene lichte kwetsuur aan den arm toe. Hij werd onmiddellijk overgebracht naar het bureel van den oesterput Stracké, waar E.H. GHESQUIÈRE, onderpastoor op Sint Antonius (Vuurtoren) hem het H. Oliesel toediende. Kort daarna werd hij eveneens naar het hulphospitaal van het "Hôtel de la Marine" overgebracht. De jongen had juist 's morgens zijn Paschen gehouden. Over eenige jaren kwam zijn vader, klokluider te Ichteghem, bij 't luiden der klokken op deze gemeente, jammerlijk aan zijn einde.

* * *

Van 5 tot 7 ure had, in de HH. Petrus en Pauluskerk een orgelconcert plaats, gegeven op bevel der duitschers, door M. Leander VILAIN, orgelist der kerk. De duitschers hadden opzettelijk voor dit concert de welgekende fabrikant van orgels, M. SCHEYVEN zoon, van Brussel, doen afkomen ten einde het orgelspel te onderzoeken: hij vond alles volkomen in orde. Het orgelconcert weskwestie was met een liefdadig doel ingericht; de opbrengst was voorbestemd, de helft voor de duitsche veldhospitalen en de helft voor de armen van Oostende. Alhoewel de prijzen ver van overdreven waren (een mark voor de officieren en de burgers, 10 pfennig voor de soldaten) waren er heel weinig toehoorders; het programma – enkel godsdienstige stukken – was opperbest samengesteld, en men weet dat M. Leander VILAIN een meester in zijn vak is!

Deze avond rond 7 1/4 ure trokken Duitschers, bij middel eener touw, uit de Visscherskaai het lijk op van een Duitsche marine-officier. Nadat het lijk ruim een uur lang zonder overdekt te zijn geworden, op de straatsteenen was blijven liggen, werd het in auto naar de Duivenschiëting, waar zooals men weet, de Duitschers een doodenhuis hebben, overgebracht.

Maandag 12^e April 1915

HONDERD EN TACHTIGSTE DAG DER BEZETTING

Ten stadhuize is een bericht aangeplakt dat de oude kasbons der stad slechts den 3n Mei, in plaats van den 15n April, tegen nieuwe kasbons zullen worden uitgewisseld.

Heden en morgen, van 2 tot 4 ure namiddag, wordt ten stadhuize een trimester pensioen uitbetaald aan de gepensionneerden van den Staat.

* * *

Volgens bericht is heden uitgeveerdigd:

BERICHT

BEVOORRADING IN BROOD PRIJS VAN BROOD EN MEEL

Het College van Burgemeester en Schepenen der Stad Oostende.

Gezien het verslag van het Bevoorrading-Comiteit, waaruit blijkt dat door de verhooging van den prijs van het meel het noodig is dezen van het brood insgelijks te verhoogen;

Gezien artikel 9 van de verordening op de bevoorrading van brood vastgesteld door den Gemeenteraad in zitting van 8 December 1914;

Besluit:

Te rekenen van 15 April 1915 zal de prijs van het brood gebracht worden op 47 centiemen de kilo, en die van het meel op 50 frank de 100 kilos.

Gedaan in zitting van 2 April 1915.

Namens het College:

De Secretaris,
Fr. THONÉ

De Burgemeester,
A. LIEBAERT

* * *

Heden werd de herbergier GILLARD der Vander Sweepplaats, verleden Maandag aangehouden, in vrijheid gesteld. Men had beweerd dat hij veroordeeld was geworden tot een jaar vestingstraf en duizend mark boet; bovendien dat al het geld dat hij in huis had aangeslagen was geworden en zijne herberg niet meer mocht heropend worden. Zooveel woorden, zooveel onnauwkeurigheden: wel is waar werd zijne herberg Dinsdag gesloten, doch zij mag heropend worden; de inhoud der tooglade werd Maandag medegenomen, doch Dinsdag reeds terug in d'handen van Mevrouw GILLARD besteld, en wat M. GILLARD zelf betreft, met 8 dagen opsluiting en 10 markt boet is hij er van af gekomen.

* * *

Een voorbeeld van Duitsche eerlijkheid:

Wij schreven dat de Duitschers bij M. Juvenal DORCHAIN, 4 Sint Sebastiaanstraat, groote hoeveelheden koper opeischten. In de samentelling waren zij van 100 kilos gemist, ten nadeele van M. DORCHAIN. Deze laatste heeft het onmogelijke gedaan om den misslag te herstellen, doch

vruchteloos: de Duitsers, alhoewel den beganen misslag erkennend, blijven halsstarrig weigeren de gegeven bon te veranderen. M. DORCHAIN zal nu trachten een paspoort voor Brussel te bekomen, ten einde zijnen nood te gaan klagen aan von BISSING, algemeene gouverneur van België.

De kroonprins van Saksen, een 22 jarige jongeling, baard- en knevelloos, met sympathiek voorkomen, is heden in stad geweest met admiraal VON SCHRÖDER, gouverneur van West-Vlaanderen. 's Namiddags bezocht hij het Officier's Kasino van het Marinekorps (in de "Société Littéraire" op het stadhuis). Het dagelijksch concert was juist aan den gang: het muziek speelde het saksisch lied. De kroonprins bleef nagenoeg een half uur in het Kasino en vertrok dan in auto.

Dinsdag 13e April 1915

HONDERD EEN EN TACHTIGSTE DAG DER BEZETTING

Te rekenen van heden is de heer Arthur VANDYCKE, gemeenteraadslid, door de Duitsers aangesteld als burgemeester van het gedeelte van Mariakerke gelegen voorbij de Northlaan. De Duitse overheid is van oordeel dat dit deel, voor wat de bestuursaangelegenheden betreft, te ver van het midden der stad is afgelegen. Het verbod langer dan 5 ure van den namiddag open te zijn is opgeheven voor wat de herbergen betreft van het gedeelte der stad gelegen tusschen de Stuiversstraat en de Northlaan. De heer VANDYCKE zal zich, voor welke zaak ook, moeten wenden tot de Kommandantur, ingericht in soort kelderingen gemaakt onder het Museum Stracké. Als eerste werk moet hij zorgen voor het kuischen der grachten, voor het inrichten van eenen policiedienst, enz.

Volgend schrijven werd heden door de zorgen van het Onderstandkomiteit naar de bakkers gestuurd:

Onderstandcomiteit van Oostende

Oostende, den 13 April 1915

Mijnheeren,

Gezien de prijsverhooging van het meel heeft het Onderstandscomiteit besloten den prijs van het brood in evenredigheid met den eerstgenoemden te brengen. Wij zijn van meening, Mijnheeren, dat de prijs van 45 centiemen per Kg. wel de gepaste is, aangezien deze toelaat dezelfde winst te genieten als voorheen.

Wij verzoeken U tevens voortaan zelf persoonlijk het bedrag uwer facturen den Zondag op het gestelde uur te willen in ontvang nemen, en er geene kinderen of vreemde personen mede te belasten. Immers wij drukken er op dat geen gevolg zal gegeven worden aan de klachten nopens de betaling, nadat deze geschied is.

Om geene redenen mag een bakker nalaten regelmatig, ieder Zondag, het bedrag zijner facturen te ontvangen; want in het begin der navolgende week zullen al de facturen, de nietbetaalde zoowel als de betaalde ingediend worden en de betaling ervan tot eenen onbepaalden tijd uitgesteld zijn.

De nieuwe prijsverhooging van het brood zal in voege treden van af Maandag, den 19 April, in de plaats van den 15. De bakkers zullen hierom hun meel aan den prijs van 40 frank voort ontvangen tot dien datum.

Om allen misverstand te voorkomen bidden wij de Heeren afgevaardigden aan de bakkers te vragen, dat zij aan de binnenzijde hunner vitrien, eenen band aanplakken, die vermeld dat de prijs van 47 centiemen per kg. brood eerst van af Maandag in voege treedt. Zoo zal ook de bijzondere burger genoegzaam ingelicht zijn.

Er zal voortaan maar eene soort broodbons meer uitgegeven worden. Zij zullen alle het bijzonder teeken dragen.

Uitzondering bestaat nog alleen voor de kaarten met den stempel "Weldadigheid", omdat deze in het Weldadigheidsbureel op het einde van iedere maand betaald worden.

Na Zondag zijn geene oude kaarten meer geldig. Daarom zetten wij U aan al de oude kaarten, zonder eene enkele uitzondering Zondag aanstaande in te dienen.

Om alle bakkers, ook degene die Zondag brood uitleveren, in de mogelijkheid te stellen al hunne oude kaarten in te dienen, zal de zitting van Zondag den 18 April, tot 1 uur (duitsch uur) duren.

Aanvaardt, Mijnheeren, de uitdrukking onzer gevoelens van achting.

Voor het Onderstandscomiteit

De Secretaris
L. DEMAECCKER

De Voorzitters
H. DEVRIESE
Ach. CAMERLYNCK

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2003

- Elke zaterdag
- Doorlopend van 14 juni tot en met 14 september (gesloten op dinsdag)
- Gedurende de schoolvakanties (gesloten op dinsdag)

Telkens van 10u tot 12u en van
14u tot 17u

Onze prijs = uw profijt
Uw kleurenfoto's manueel
afgewerkt volgens de
modernste technologie
met multi-scanner

**COCK
CAMERA
SERVICE**

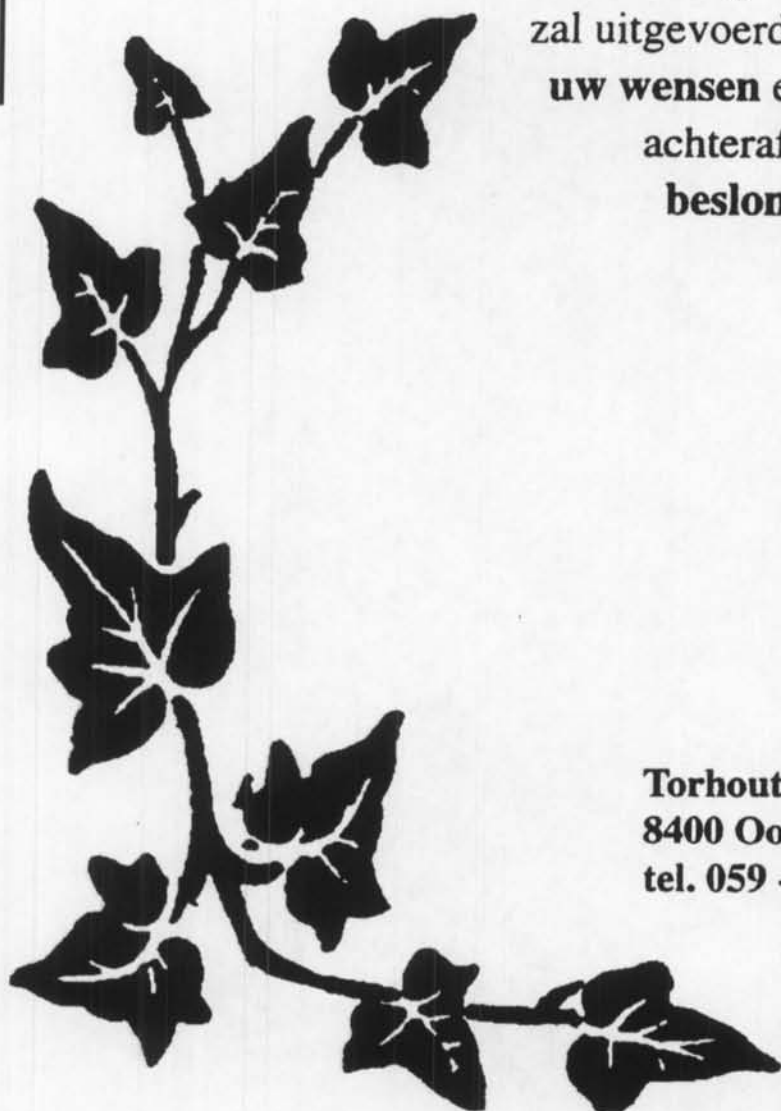
Hoek Jozef II straat en
Christinastraat - Oostende

*Waar kwaliteit nog
vakmanschap is*

UITVAARTVERZORGING - FUNERARIUM

Jan Nuytten

Het **uitvaartkontra**kt
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059 - 80 15 53